

პედაგოგიკა Pedagogic

აღზრდის მიზნის საკითხისათვის მონტესორის

პედაგოგიკურ სისტემაში

**ნინო ჭოხონელიძე**

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: [nino.chokhoniidze@atsu.edu.ge](mailto:nino.chokhoniidze@atsu.edu.ge)

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.31.18>

**SJIF 2024: 8.268**

ცნობილი იტალიელი ექიმის, ჰუმანისტის, ფსიქოლოგის, მასწავლებლისა და ანთროპოლოგის მ. მონტესორის პედაგოგიკურ სისტემას გლობალურ საგანმანათლებლო სივრცეში გამორჩეული ადგილი უჭირავს. მრავალწლიანი დამაბული შემოქმედებითი მოღვაწეობის შედეგად მან შეძლო შეექმნა ჩამოყალიბებული სისტემა, რომელიც განათლებას განიხილავს, როგორც ცხოვრებისეული უნარების ერთობლიობას. მონტესორის მიხედვით, ბავშვი აღზრდისა და სწავლების მთელი პერიოდის განმავლობაში ორიენტირებული იყო სამყაროში საკუთარი ადგილის დამკვიდრებით. აღზრდის მიზანს კი წარმოადგენდა „მსოფლიო გონების“, „მსოფლმხედველობის“ და კაცობრიობის წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობის ფორმირება.

მნიშვნელოვანია მონტესორის მიდგომები მორალურ აღზრდასთან დაკავშირებით. მას მიაჩნდა, რომ ადამიანის ინტელექტუალურ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება – მისი მორალის განმტკიცებას ემსახურება. მორალური აღზრდის არსი არის შინაგანი აღქმის გააქტიურება, რომელიც ამყარებს წესრიგს: სიკეთეს განასხვავებს ბოროტისაგან.

**საკვანძო სიტყვები:** მ. მონტესორი, პედაგოგიკური სისტემა

ცნობილი იტალიელი ექიმის, ჰუმანისტის, ფსიქოლოგის, მასწავლებლისა და ანთროპოლოგის მ. მონტესორის პედაგოგიკურ სისტემას გლობალურ საგანმანათლებლო სივრცეში გამორჩეული ადგილი უჭირავს. მრავალწლიანი დამაბული შემოქმედებითი მოღვაწეობის შედეგად მან შეძლო შეექმნა ჩამოყალიბებული სისტემა, რომელიც განათლებას განიხილავს, როგორც ცხოვრებისეული უნარების ერთობლიობას. მონტესორის სწავლების მეთოდი ეფუძნება ფილოსოფიურ იდეას: ყოველი ბავშვი

იბადება საკუთარი შინაგანი პოტენციალით და მისი განვითარება დამოკიდებულია გარემოზე.

მონტესორი ემხრობოდა იმ აზრს, რომ აღზრდის მთავარი მიზანი იყო კაცობრიობის მიერ მსოფლიო ჰარმონიის მიღწევა, უნივერსალური და მოწესრიგებული საზოგადოების აშენება. ეს მიზანი კი გამომდინარეობდა მონტესორის ფილოსოფიური შეხედულებებიდან. მისი ფილოსოფიური შეხედულებები დაფუძნებული იყო „კოსმიურ თეორიაზე“, რომელიც წარმოდგენილია მონტესორის გვიანდელ ნაშრომებში, მათ შორის მოხსენებებში „ადამიანის ადგილი შექმნაში“ (ლონდონი, 1935) და „კოსმიური აღზრდა“ (ინდოეთი, 1945) [Сорокова 2015:6].

მონტესორის მიაჩნდა, რომ აღზრდა იყო განვითარებისადმი დახმარება ანუ ხელის შეწყობა, ხოლო დახმარების საბოლოო მიზანი კი - მსოფლიო ჰარმონია. „ადამიანის გონება გახდა თითქმის ყოვლისშემძლე. დღეისათვის მან მიაღწია იმას, რომ შესწევს ძალა ენერჯიების მოსათვინიერებლად და შეძლო შეღწევა ცხოვრების ყველაზე იდუმალ წერტილებში. ამიტომ, ნაცვლად იმისა, რომ პარაზიტულად იცხოვროს და მიიღოს გარემოს ყველა სარგებელი, ის არის ყველაზე აქტიური იმ მოქმედი ძალებიდან, რომლებიც განკუთვნილია შეცვალოს და გააუმჯობესოს გარემო“ [მონტესორი 2015:7]. მონტესორის აზრით, ადამიანმა ნიჭი უნდა გამოიყენოს ადამიანებისვე სასარგებლოდ.

მონტესორის მიხედვით, ბავშვი აღზრდისა და სწავლების მთელი პერიოდის განმავლობაში ორიენტირებული იყო სამყაროში საკუთარი ადგილის დამკვიდრებით. აღზრდის მიზანს კი წარმოადგენდა „მსოფლიო გონების“, „მსოფლმხედველობის“ და კაცობრიობის წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობის ფორმირება. ამისათვის კი შემდეგი ამოცანები იყო გადასაწყვეტი:

- სისტემური და ეკოლოგიური აზროვნების ხელშეწყობა;
- ადამიანის ადგილის განსაზღვრა სამყაროში;
- სხვადასხვა მეცნიერების მარცვლების გაღვივება, როგორც ერთი მთლიანის შემადგენელი ნაწილების.

მნიშვნელოვანია მონტესორის მიდგომები მორალურ აღზრდასთან დაკავშირებით. მას მიაჩნდა, რომ „ადამიანის ინტელექტუალურ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება - მისი მორალის განმტკიცებას ემსახურება. ჩვენი მოსწავლეები, რომლებსაც თავისუფლად შეუძლიათ ინტელექტუალური მუშაობა, შინაგანი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება, არჩეული საგნებით თავისუფლად მეცადინეობა, მედიტაციაზე ყურადღების მიპყრობა - სიმშვიდესა და წესრიგს ინარჩუნებენ. მოძრაობის ჰარმონია, მშვენიერების განცდა, მგრძნობელობა მუსიკისადმი, ურთიერთობები, თავაზიანობა შინაგანი წყაროდან საზრდოობს... ბავშვების აღზრდისათვის ჩვენ არავითარი წესები არ გაგვაჩნია. მოვუწოდებთ რა, მიჰყვნენ მაგალითს და ვუხსნით დისციპლინის სარგებელს. ჩვენ არ ვასწავლით მათ კაპრიზების დამარცხებასა და მუშაობისას სიმშვიდის შენარჩუნებას, წესრიგსა და სიჩუმეს. ჩვენ არ ვუკითხავთ მათ ქადაგებას თავაზიანობაზე, შრომისა და სხვა ადამიანების პატივისცემაზე, მოთმინებაზე, არავითარი მსგავსი. ჩვენ ბავშვებს მხოლოდ ვათამაშებთ და ვეხმარებით იცხოვრონ“ [მონტესორი 2015: 285].

მ. მონტესორი თვლიდა, რომ ბავშვთა მორალური განვითარებისთვის საჭირო იყო სწორად ორგანიზებული გარემოს შექმნა, სადაც ცუდი გამოყოფილი იქნებოდა კარგისგან. იქ სადაც ყველაფერი ერთმანეთში იყო არეული, გარემო ვერ შეძლებდა მორალური წარმოდგენების მოწესრიგებას. მორალური აღზრდის არსი არის შინაგანი აღქმის გააქტიურება, რომელიც ამყარებს წესრიგს: სიკეთეს განასხვავებს ბოროტისაგან. ბავშვს უნდა შეეძლოს სიკეთისა და ბოროტების გარჩევა, რადგან „სიკეთე ეს - ცხოვრებაა, ბოროტება - სიკვდილი“ [მონტესორი 2014: 299]. მონტესორის მიაჩნდა, რომ საჭიროა „საკუთარი სულის გულდაგულ შესწავლა - აი, ცხოვრების უმთავრესი და უსაჭიროესი რამ, რომელიც ეყრდნობა არა მარტო მორალური უფლებების ცოდნას, არამედ სიყვარულს. მხოლოდ სიყვარულს მიყვავართ სრულყოფილებისაკენ. ის, ვისაც მორალური გრძნობა არა აქვს ვერასოდეს შეიცნობს საკუთარ თავს“ [მონტესორი 2014: 299].

მონტესორის აზრით, დიდია მორალურ აღზრდაში მშობლისა და მასწავლებლის როლი. „საუკეთესო მასწავლებელი, მშობელი, ისაა, ვინც მაგალითს დიდაქტიკური მასალისგან იღებს. მათშია თავმოყრილი მორალური სიმდიდრე...“ [მონტესორი 2014: 294]. მშობელმა და მასწავლებელმა ამისათვის უნდა გამოიყენონ სენსორული მასალები. ბავშვებს უნდა წარუდგინონ გრძნობათა მთელი გამა და დაელოდონ, რას აირჩევს „განვითარებადი“ სული. „როგორ შევაცვართ ბავშვს თავი? უნდა განუვითაროთ მათ გრძნობები“ [მონტესორი 2014: 293]. მასწავლებელი იმის ნაცვლად, რომ ბავშვს თავს მოახვიოს ინფორმაციები, ემსახურება და წარმართავს მას იმ გარემოსკენ, იმ საგნებისკენ, რომელიც ბავშვის შინაგან მოთხოვნებს შეესაბამება და მისი ასაკისთვის მისაღებია.

ამრიგად, მონტესორის მიაჩნდა, რომ ბავშვს გააჩნდა არა მარტო ინტელექტუალური მოთხოვნილებანი, არამედ „ღია, სუფთა, ღვთაებრივი სინათლის ამრეკლავი სული“ [მონტესორი 2014: 306]. განათლებაში ის გულისხმობს ადამიანის სულიერ განვითარებას. მისი, როგორც ინდივიდის ღირებულების ამაღლებას და ახალგაზრდების მომზადებას იმ დროის შესაცნობად, რომელშიც ისინი ცხოვრობენ. მორალურ აღზრდას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა. როგორც აწმყოში, ისე მომავალში საზოგადოებას სჭირდება ჭკვიანი, ძლიერი ნებისყოფის მქონე, უნიკალური, სოციალურად აქტიური ინდივიდები. მარია მონტესორის პედაგოგიური სისტემა იდეალურად ემსახურება ბავშვების განათლებისა და აღზრდის ხარისხის ამაღლებას, რომელშიც სასწავლო პროცესს აქვს ჰუმანური ხასიათი და პიროვნებაზე ორიენტირებული საფუძველი.

### ლიტერატურა:

1. მონტესორი მ., ჩემი მეთოდი: დაწყებითი განათლება, თარგმანი ლ. კუხიანიძის, საგამომცემლო ცენტრი „ქუთაისი“, 2014 წ.
2. **ჭოხონელიძე ნ.**, მარია მონტესორის პედაგოგიური იდეები და თანამედროვეობა, ქუთაისი, 2020
3. Сорокова М. Г., Система М. Монтессори - Теория и практика; Москва, Академия, 2003 г.
4. [www.montessoricity.ru](http://www.montessoricity.ru)

**Nino Tchokhonelidze**

Akaki Tsereteli State University, Assistant Professor

e-mail: [nino.chokhonelidze@atsu.edu.ge](mailto:nino.chokhonelidze@atsu.edu.ge)<https://doi.org/10.52340/lac.2024.31.18>**SJIF 2024: 8.268**

**For the question of the purpose of education, Montessori  
in the pedagogical system**

Abstract

The Montessori pedagogical system of the famous Italian doctor, humanist, psychologist, teacher and anthropologist occupies a prominent place in the global educational space. As a result of many years of intensive creative work, he was able to create a well-established system that views education as a set of life skills. According to Montessori, the child throughout the period of upbringing and education was focused on establishing his place in the world. The goal of education was the formation of a "worldly mind", "worldview" and a sense of responsibility towards humanity.

Montessori's approach to moral education is important, he thought that "satisfying the intellectual needs of a person - serves to strengthen his morals. The essence of moral education is the activation of inner perception, which establishes order: It distinguishes good from evil.

**Key words:** Montessori, pedagogical system

**რეცენზენტები:** პროფესორი ოლგა გუსევა